

Laurențiu ORĂȘANU

Și tu poți fi ca *El*

Fragment din romanul "Aatorul"

Nu era de mirare că din Salonta dispăruse în acea perioadă orice urmă de biograf al autorului. Se rezeziseră cu toții la locul unde avea să se desfășoare nunta. La curtea dintre blocurile C13 -14 din Țiglina 6.

Această curte, fost și viitor loc de joacă a autorului, nu se deosebea prea mult de curtea dintre blocurile C12 și 13, sau dintre C14 și 15. Nu era nici mai mare, nici mai mică. Poate doar puțin mai murdară. Aici băltoacele rezistau de la ploaie la ploaie. Copăceii sădiți primăvara nu apucau niciodată toamna. În afară de păpădii nu înfloreau nici o floare. Dacă n-ar fi fost grădinițele îngrădite de locatarii de la parter și cotețele pentru păsări, porci și alte animale folositoare pe lângă blocul omului – cotețe care închideau careul pe celelalte două laturi – curtea aceasta ar fi arătat ca un teren al nimănu. Așa ar fi zis un biograf grăbit.

Însă de data aceasta nici un biograf nu era grăbit. Aici avea să se întâmple ceva. Și ei știau că locul sau cadrul acțiunii sunt cruciale în desfășurarea evenimentelor. Astfel că majoritatea venise să se documenteze și să cerceteze temeinic acest loc crucial. Veniseră cu scăunele pliante, table, colecția ziarului Sportul, țigări Carpați, BT sau Kent – după cum îi țineau punga și plămâni. Se instalaseră cu toții pe locul unde ar fi trebuit să fie Peluza I, în dreptul porcării lui Stamate și lângă cișmeaua care ținea loc de vestiare. În locul acestor repere aproximative, am putea spune că se instalaseră cu toții lângă Troiță. Pentru că „La Troiță” i se spunea locului. Și chiar era, sau mai bine zis fusese acolo o troiță. Înainte de demolare, troița adăpostea, sub acoperișul ei de tablă ruginită de vreme, pe Sfânta Fecioară cu Pruncul.

Nici o echipă de demolatori nu îndrăznise să o scoată de acolo, de la intersecția străzilor Jiului și Ecaterina Teodoroiu. Străzile dispăruseră, dispăruseră și casele, dar troița tot acolo era, printre P+10. Doar că Fecioara devenise din ce în ce mai tristă. Unii locatari povesteau că o văzuseră chiar lăcrimând. Nimeni nu putuse să înțeleagă de ce nu se molipsise ea de la optimismul vieții noi care colcăia în jurul ei. (Ne cerem scuze în numele biografilor, știm că au mai scris chestia cu colcăiala. Dar e știut faptul că monografiile mai repetă unele lucruri, mai înfloresc altele, mai au și pagini de umplutură. Biografiile acestia nu s-ar fi ocupat ei de viața autorului dacă ar fi putut să scrie așa, fără cusur. Și-ar fi scris în

acel caz operele lor, ar fi devenit ei înșiși autori, și ar fi lăsat biografia lor și a autorului în seama altor biografi mai puțin dotați cu talent scriitoricesc.)

Sectorul de partid, ca organ împuternicit ce era, nu rămăsese indiferent la pesimismul mistic al icoanei scăpate în mod miraculos de la demolare. „O transformi în gazetă de perete” îi indicaseră lui Stamate. Da, chiar Stamate cel cu geamul spart de un autor necunoscut de el. „O racordezi la vremurile noi și la curentul electric. Răspunzi de conținut și o păzești ca pe ce ai tu mai sfânt pe lume”.

Nu mult după aceea, într-o noapte, icoana dispăru dimpreună cu Fecioara și cu Pruncul. În locul ei, de sub un geam glisant, din prima pagină a Scânteii, zâmbea luminos (Stamate nu se zgârcise, pusese un bec de 100 W) tovarășul pe atunci Gheorghiu Dej. În vizită, cu tovarășul lui pe atunci, Nichita Hrușciiov. La o porcărie mult mai mare decât porcăria lui Stamate. Porcii arătau în poză ca și cum ar fi fost proaspăt spălați și bărbierii. Hrușciiov zâmbea și el, al doilea din dreapta. Stamate îl pusese pe fi'su să scrie cu lieterie mari, STAS, titlul: „Zori de ziuă nouă”. Și dedesubt, tot cu litere mari STAS, dar ceva mai mici: „Gazetă de cvartal”.

Anii trecuseră. Unii înainte de nașterea autorului, alții după. Stamate schimba des titlul gazetei, aproape tot atât de des pe cât schimba geamul și becul. (Troița fusese ea bine amplasată pe Ecaterina Teodoroiu colț cu Jiului; dar Peluza I, în spatele porții, se dovedi un loc total nepotrivit). Îi spusese, pe rând, „Cvartalul nostru, Universul nostru”, „Ce ai făcut pentru blocul tău?” , „El ne zâmbește de sub geam”.

Zâmbise un timp acolo Dej, ultima dată de la Moscova. Apoi, timp de doi ani, zâmbiseră când Chivu, când Maurer, când Ceaușescu. După aceea nu mai zâmbise nimeni în afară de Ceaușescu. Stamate schimba pagina din Scînteia la fiecare Congres sau Conferință Națională. Zâmbetul rămânea neschimbat. Locatarii bănuiau că la mijloc trebuie să fi fost o minune a Fecioarei. Numai așa își puteau explica de ce Tovarășu' nu se schimba deloc odată cu trecerea anilor. Iar Stamate, văzând că din tot ce sădea sau planta, din tot ce cultiva nu se prindea nimic, cultiva plin de abnegație cultul personalității.

În toamna anului 1984, când biografii

ridicaseră tabăra de scăunele pliante lângă ea, Gazeta de Cvartal purta numele „Și tu poți fi ca *El*”, un geam nou nouț și, sub el, Documentele Congresului al XII-lea, sau mai bine zis, atât cât încăpuse din ele pe prima pagină din Scînteia.

Cu toate că trecuse prin atâtea transformări, oamenii tot „Troiță” îi ziceau. Sau „La Troiță”. Acolo se alegeau echipele la fotbal. Pe spatele ei era tabela de marcaj. Tot acolo era locul de întâlnire. „La 6, la Troiță, mergem să vedem Cavalerul Pardaillan”. Tot acolo se strâneau, în papuci și pijamale în culorile echipelor favorite, locatarii microbiști, după ce se încheia transmisia meciurilor

la televizor. „Ai văzut ce le-a făcut Dobrin? Nu degeaba umblă Realul să-l ia cu limba scoasă.” „Nu-l lasă asta, domnule.” Astea erau singurele momente când se uitau la „Troiță”. De înjurat nu înjurau, sau nu înjurau acolo, lângă ea. La urma urmelor, Fecioara dispăruse, își luase mâinile de pe creștele lor de păcătoși, dar spiritul ei nu putea fi prea departe. Fără ea, fără o minune, Dobrin nu avea să joace la Real Madrid, și nici calificări la

Mondiale nu aveau cum să pupe. Așa că nu înjurau; mai bine făceau cruci, creștinește. Poate o da Dumnezeu, sau Fecioara Maria, sau Pruncul, să se schimbe odată zâmbetul de sub geam și să-i batem și noi pe spanioli fără ca să udăm gazonul înainte de meci.

„Taci, că vine Stamate”. „Și ce-o să-mi facă? O să-mi ia boii de la bicicletă?”

Nu-i lua nimeni boii, doar bicicleta rămânea să ruginească vreo doi ani în debara, sau sub casa scării, timp în care stelistul sau rapidistul respectiv făcea ture, pe jos, de două ori pe zi, într-o altă curte interioară. La Jilava, sau la Poarta Albă.

„Măi domnu' Stamate, de ce nu afișezi la Troiță clasamentul, bă?

Baremi ăla se mai schimbă de la o etapă la alta”.

Stamate se făcea că nu aude. Schimba vorba și-i înjura cu patimă pe arbitri. Mai precis pe arbitrii care țineau cu Steaua, sau cu Sportul, sau cu Progresul. Până și despre ei scria în cronicile sale a doua zi. Cronicile astea nu apăreau în nici un ziar, dar erau citite cu mare atenție „acolo”. Tot ce se vorbea lângă Troiță se auzea până „departe”. Se vede treaba că locul era într-adevăr miraculos. Poate de aceea și bătrânele din Țiglina 6 puneau mereu flori la picioarele Troiței. „Locatarii privesc Gazeta cu un sentiment de religiozitate” scria Stamate în

Ion Panduru – Maica Domnului cu pruncul Iisus

rapoartele sale. „Îi sunt alături trup și suflet”. (Asta după seara în care Ferdinand I o lipise pe Reta de spatele Troiței, dându-i posibilitatea lui Burlacu să afle scorul de pe tabela de marcaj, imprimat pe tricoul negru al odraslei. Stamate aflase că Ferdinand marcuse după zăngănitul geamului). „Mai sunt și unii care nu țin cu Dinamo – continua Stamate în raport – niște foști de pe vremea Ripesiei sau Chinezului. Și doar le-am zis că trebuie să înțeleagă odată pentru totdeauna că balonul e rotund, dar roata nu se mai întoarce. Nu mai joacă nimeni 3-2-5. Așa jucau hitleriștii. Toți la atac. „Ăia erau austrieci, băi Stamate, vezi că le cam încurci”.

(continuare în pagina 11)